

Sivistysvaliokunta

Tiistai 12.5.2020 klo 12.00—14.00

Läsnä

puheenjohtaja Paula Risikko kok
varapuheenjohtaja Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Sanna Antikainen ps
jäsen Marko Asell sd
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Hilikka Kemppe kesk (3, 4, 5, 6)
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Pasi Kivisaari kesk
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Sari Multala kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Sari Sarkomaa kok (3, 4, 5, 6)
varajäsen Noora Koponen vihr
varajäsen Johan Kvarnström sd

Sihteerit

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen
valiokuntaneuvos Kaj Laine

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 15 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kliinisestä lääketutkimuksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 18/2020 vp
Asiantuntijalausunto HE 18/2020 vp SiV 12.05.2020 Suomen Akatemia Asiantuntijalausunto _ A 3
Asiantuntijalausunto HE 18/2020 vp SiV 12.05.2020 Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry Asiantuntijalausunto _ B 3

Pöytäkirja SiVP 28/2020 vp

Asiantuntijalausunto HE 18/2020 vp SiV 31.03.2020 Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry Asiantuntijalausunto _ C 3

Asiantuntijalausunto HE 18/2020 vp SiV 12.05.2020 Tieteentekijöiden liitto Asiantuntijalausunto _ D 3

Asiantuntijalausunto HE 18/2020 vp SiV 12.05.2020 Helsingin yliopisto Asiantuntijalausunto _ E 3

Asiantuntijalausunto HE 18/2020 vp SiV 12.05.2020 Turun yliopisto Asiantuntijalausunto _ F 3

Asiantuntijalausunto HE 18/2020 vp SiV 12.05.2020 Metropolia Ammattikorkeakoulu Asiantuntijalausunto _ G 3

Asiantuntijalausunto HE 18/2020 vp SiV 12.05.2020 Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK Asiantuntijalausunto _ H 3

Valiokuntaan ovat saapuneet kirjalliset lausunnot:

- Suomen Akatemia, liite
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, liite
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, liite
- Tieteentekijöiden liitto, liite
- Helsingin yliopisto, liite
- Turun yliopisto, liite
- Metropolia Ammattikorkeakoulu, liite
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK, liite

4. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2020 vp

Asiantuntijalausunto VNS 1/2020 vp SiV 12.05.2020 opetus- ja kulttuuriministeriö Asiantuntijalausunto _ A 4

Valiokunnan lausuntoluonnos Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024 _ B 4

Valiokuntaan on saapunut kirjallinen lausunto:

- opetus- ja kulttuuriministeriö, liite

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Valiokunta aloitti yksityiskohtaisen käsittelyn.

Kappaleen 5 kohdalla edustaja Eloranta edustaja Risikon kannattamana ehdotti, että kappaleen kolmas virke muutetaan kuulumaan seuraavasti: "Sivistysvaliokunta korostaa, että kuntatalouden heikkeneminen koskettaa koko koulutuspolkua varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen merkittäväällä tavalla".

Ehdotusta seuranneessa äänestyksessä edustaja Elorannan ehdotus voitti pohjaehdotuksen äänin 13—4.

Pöytäkirja SiVP 28/2020 vp

Kappaleen 6 kohdalla edustaja Eloranta edustaja Kiljusen kannattamana ehdotti kappaletta muutettavaksi kuulumaan seuraavasti: "Asiantuntijakuulemisessa on esitetty näkemys, että erityisesti koronapandemian rajujen taloudellisten vaikutusten vuoksi kuntien menopaineita ei tulisi lisätä kehyskaudella. Hallitusohjelmaan kirjattujen pysyvien ja määräaikaisten julkisen sektorin menolisäysten voimaantumisen ajoitusta ja mitoitusta tulee asiantuntijalausuntojen mukaan sen vuoksi harkita tarkasti".

Ehdotusta seuranneessa äänestyksessä edustaja Elorannan ehdotus voitti pohjaehdotuksen äänin 11—6.

Kappaleen 25 kohdalla edustaja Antikainen edustaja Juuson kannattamana ehdotti, että ensimmäinen virke muutetaan kuulumaan seuraavasti: "Sivistysvaliokunta kannattaa pääosin edellä esitettyjä lisäpanostuksia".

Ehdotusta seuranneessa äänestyksessä pohja voitti edustaja Antikaisen ehdotuksen äänin 11—6.

Kappaleen 25 loppuun lisättiin uusi virke seuraavasti. " Eduskunta on hyväksynyt tätä varten käyttöön väliaikaisen tukimuodon alle 10-vuotiaiden lasten vanhemmille."

Kappaleen 35 kohdalla edustaja Antikainen edustaja Juuson kannattamana ehdotti viimeisen virkkeen poistamista.

Ehdotusta seuranneessa äänestyksessä pohja voitti edustaja Antikaisen ehdotuksen äänin 14—3.

Kappale 36 jaettiin kahteen kappaleeseen ja muutettiin kuulumaan seuraavasti: " Oppimisympäristön selvittäminen oppilas- ja opiskelijakohtaisesti ja sen kiinnikuromiseen tarvittavien tukitoimien järjestäminen edellyttävät lisätoimia kaikilla koulutusasteilla.

Lukiokoulutuksessa tarvitaan entistä tehokkaampaa opinto-ohjausta myös lukion opetussuunnitelmauudistuksen ja korkeakoulujen uudistuvan valintajärjestelmän takia."

Kappaleen 39 kohdalla edustaja Eloranta edustaja Kiljusen kannattamana ehdotti kahden viimeisen virkkeen ja niitä edeltävän sanan "huomattavastikin" poistamista ja kappaleen loppuun lisättäväksi uuden virkkeen seuraavasti: " Tämä on ongelmallista hakuprosessiin osallistuneiden oikeusturvan kannalta."

Ehdotusta seuranneessa äänestyksessä edustaja Elorannan ehdotus voitti pohjaehdotuksen äänin 11— 6.

Kappaleen 40 kohdalla edustaja Eloranta edustaja Kiljusen kannattamana ehdotti ensimmäisen ja toisen virkkeen yhdistämistä ja muuttamista kuulumaan seuraavasti: "Valiokunta korostaa opiskelupaikkaa hakevien tasapuolisen ja yhdenvertaisen kohtelun tärkeyttä opiskelijavalinnoissa myös koronatilanteen aikana ja muistuttaa, että valintakokeen etäyhteydellä järjestäminen voi aiheuttaa ongelmia yhdenvertaisen kohtelun kannalta, jos ei voi-

Pöytäkirja SiVP 28/2020 vp

da varmistua siitä, että kaikilla kokeeseen osallistuvilla on tasapuolisesti käytössään riittävän suorituskyykyiset ja toimivat laitteet ja tietoliikenneyhteydet, sekä siitä, että vilpin mahdollisuus estetään."

Edustaja Sarkomaa edustaja Multalan kannattamana ehdotti, että kappaleen loppuun sisällytetään viittaus siihen, että apulaisoikeusasiamies Pölönen on ottanut asian juridisen puolen selvitettäväkseen.

Edustaja Multala edustaja Sarkomaan kannattamana ehdotti, että kappaleen toisen virkkeen alusta poistetaan sana "myös".

Edustaja Sarkomaan ehdotuksesta äänestettäessä pohja voitti edustaja Sarkomaan ehdotuksen äänin 11—6.

Edustaja Multalan ehdotuksesta äänestettäessä pohja voitti edustaja Multalan ehdotuksen äänin 11—6.

Edustaja Elorannan ehdotuksesta äänestettäessä ehdotus voitti pohjan äänin 11—6.

Kappaleen 47 loppuun lisättiin uusi virke seuraavasti: " Lisäksi esimerkiksi musiikin alalla yleisötapahotumien peruuntumiset näkyvät muusikoiden toimeentulon menetyksinä."

Kappale 52 muutettiin kuulumaan seuraavasti: "Edellä todetun vuoksi valiokunta pitää erittäin tarpeellisena selvittää huolella kulttuurin ja taiteen alan poikkeustilanteesta aiheutuneet taloudelliset ja muut vaikeudet ja ryhtyä toimenpiteisiin niistä selviämiseksi. Sama tulisi tehdä liikunnan ja urheilun osalta. Se on tärkeää paitsi ko. alojen toimintakyvyn turvaamisen myös taiteeseen, kulttuuriin ja liikuntaan osallistumisen mahdollisuuksien turvaamisen kannalta."

Kappale 53 muutettiin kuulumaan seuraavasti: "Tärkeää on myös selvittää taiteen ja kulttuurin alan yksinyrittäjien ja freelancereiden sekä ammatikseen urheilevien poikkeusoloista aiheutuvat taloudelliset vaikeudet ja ratkaista heidän sosiaaliturvaansa ja työmarkkina-asemaansa koskevia ongelmia. Tulojen, tukien ja verotuksen kokonaisuutta helpottaisi merkittävästi, jos luovalla alalla toimiville tyypillisen eri lähteistä koostuvan tulonmuodostuksen (tekijänoikeuspalkkio, työtulo, apuraha, esiintymispalkkio jne.) muodot yhdistettäisiin saman verotus- ja sosiaaliturvakäytännön piiriin, jota tukisi esimerkiksi se, että luovan alan yksinyrittäjien eläkevakuuttaminen siirrettäisiin kokonaisuudessaan MYEL-järjestelmään. Samaa tulisi harkita ammatikseen urheilevien osalta. Ammatikseen urheilevien työttömyysturvan puutteet tulee selvittää."

Kappaleen 54 jälkeen valiokunta lisäsi lausuntoon seuraavat kolme kappaletta: " Valiokunta kantaa huolta koronavirustilanteesta aiheutuvista vaikeuksista paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan. Koronarajoituksista on seurannut seuroille toiminnan järjestämisongelmia sekä taloudellisia tappioita. Sekä seurojen että lajiliittojen osalta kesä ja syksy ovat ratkaisevia. Mikäli seurat saavat kesällä toiminnan käyntiin ja toiminta on ennallaan tai lähes ennallaan syksyllä, niin tilanne seurojen osalta on kohtalaisen hyvä. Jos toi-

Pöytäkirja SiVP 28/2020 vp

mintaa seuroissa ei voida käynnistää, tulee seurojen lisäksi myös lajiliitoille vaikeuksia heti syksyllä. Saamatta jäävät lisenssi- ja kausimaksut, ja vaarana on, että jäseniä katoaa kokonaan. Menetykset ovat isoja, jos sarjatoimintaa ja tapahtumia ei voida järjestää. Rajoitustoimien johdosta myös lasten ja nuorten psyykkiset ja sosiaaliset häiriöt lisääntyvät.

Koronarajoitukset ovat taudin luonteen vuoksi olleet erityisen tiukkoja yli 70-vuotiaille ikäihmisille. Heidän elinpiirinsä on rajoittunut lähes kokonaan kotiympäristöön, koska heitä on kehoitettu pysymään erillään muista ihmisistä. Heillä päivittäinen liikunta saattaa jäädä hyvin vähäiseksi. Koronatilanteen jatkuessa tulee erityisiä toimenpiteitä kohdentaa sekä kotona, palveluasumisessa että laitoksissa olevien yli 70-vuotiaiden liikkumis- ja liikuntamahdollisuuksien lisäämiseksi.

Huippu-urheilun tavoitteena on varmistaa lajiliittojen valmennukselliset toimintaedellytykset ja tehostaminen lajikohtaisen analyysin ja seurannan pohjalta epidemian jälkeisenä aikana. Urheiluakatemioiden ja valmennuskeskuksiin osoitetulla lisärahoituksella on mahdollista tehostaa nuorten urheilijoiden mahdollisuuksia laadukkaaseen valmentautumiseen opiskelun yhteydessä. Koronaepidemian jälkeen urheiluakatemioiden toiminnan enustetaan palaavan oppilaitosten ja harjoittelupaikkojen avautuessa nopeasti ennalleen. Sivistysvaliokunta kehottaa valtiovarainvaliokuntaa paneutumaan tähän asiaan ja kuulemaan myös valtion liikuntaneuvostoa."

Kappaleen 60 kohdalla edustaja Eloranta edustaja Kiljusen kannattamana ehdotti kappaleen muuttamista kuulumaan seuraavasti: "Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty erilaisia näkemyksiä suhteessa oppivelvollisuuden laajentamiseen. Uudistuksen on nähty edistävän koulutuksellista tasa-arvoa ja vähentävän nuorten syrjäytymistä, minkä saavuttaminen vaatii panostuksia opiskelijahuollon palveluihin sekä opinto-ohjaukseen. Noin 16 % ikäluokasta ei suorita toisen asteen tutkintoa, mikä osaltaan vaikeuttaa työllistymistä ja edistää syrjäytymistä sekä yleisemmin lisää merkittävästi sosiaali- ja terveyshuollon ym. yhteiskunnallisia kustannuksia."

Edustaja Antikainen edustaja Juuson kannattamana ehdotti kappaleen muuttamista kuulumaan seuraavasti: "Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa eniten näkemyseroja on ilmennyt suhteessa oppivelvollisuuden laajentamiseen. Noin 16 % ikäluokasta ei suorita toisen asteen tutkintoa, mikä osaltaan saattaa henkilötasolla vaikeuttaa työllistymistä ja edistää syrjäytymistä sekä yleisemmin lisätä merkittävästi sosiaali- ja terveyshuollon ym. yhteiskunnallisia kustannuksia. Sivistysvaliokunta katsoo, että uudistuksen myötä tulevat lisäresurssit eivät suuntaudu niihin keskeisiin toimiin, kuten ohjauksen ja tuen vahvistaminen, joilla jokaiselle varmistetaan toisen asteen tutkinto. Sen sijaan tuetaan opiskelijoiden toimeentuloa ja taloutta muuttamalla materiaalit ja kuljetukset maksuttomiksi. Lisäksi on arvioitu, että oppilasmäärä kasvaa laajentuneen oppivelvollisuuden myötä noin 16 prosentilla, mikä vaatii erään arvion mukaan noin 50 miljoonan euron vuosittaisen lisäpanostuksen verrattuna suunniteltuihin 129 miljoonan euron vuosittaisiin kustannuksiin vuodesta 2024 lukien."

Ehdotuksia seuranneessa ensimmäisessä äänestyksessä edustaja Elorannan ehdotus voitti edustaja Antikaisen ehdotuksen äänin 12—3, kahden edustajan äänestäessä tyhjää.

Pöytäkirja SiVP 28/2020 vp

Seuraavassa äänestyksessä edustaja Elorannan ehdotus voitti pohjaehdotuksen äänin 11—6.

Asian yksityiskohtainen käsittely keskeytettiin.

5. Muut asiat

-

6. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on ke 13.5. klo 11.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Kaj Laine